

_____ *hokimligi*
maktabgacha va maktab ta'limi
boshqarmasi

_____ *maktabgacha va*
maktab ta'limi bo'limi tasarrufidagi
___-umumiy o'rta ta'lim maktabi
to'garak rahbari

_____ *ning*
20__-20__-o'quv yili uchun
“YOSH QALAMKASHLAR” NOMLI

TO'GARAK
HUJJATLARI

To'garak a'zolari haqida ma'lumot

№	Familiya ismi va sharifi	Tug'ilgan sanasi	Sinfi	Manzili (to'liq)	Ota-onasi (Ismi sharifi)	Telefon (uy yoki mobil)	Izoh
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							
14.							
15.							

16.							
17.							
18.							
19.							
20.							
21.							
22.							
23.							
24.							
25.							
26.							
27.							
28.							
29.							
30.							

O'tkazilgan xona _____

“TASDIQLAYMAN”
MMIBDO‘ _____

20__-20__-o‘quv yili uchun tuzilgan “Yosh qalamkashlar” to‘garagining
ISH REJASI

№	Yillik ish reja mavzulari	Soat	Sana	Izoh
1.	Maqollar			
2.	Topishmoqlar			
3.	Hadislar			
4.	Erraklar olamida			
5.	Muhammad Yusuf hayoti va ijodi. She‘rlari			
6.	Hamid Olimjon Oygul bilan Baxtiyor (ertak doston)			
7.	Ezop masallari va ularning ibratlari haqida			
8.	Aka-uka grimmlar			
9.	Mirkarim Osim Zulmat ichra nur (tarixiy qissa)			
10.	Oybek Fonarchi ota hikoyasi			
11.	Mirtemir she‘rlari			
12.	O‘tkir Hoshimov Dunyoning ishlari (qissadan boblar)			
13.	Alisher Navoiy «Hayrat ul-Abror» dostonidan parcha			
14.	Zahiriddin Muhammad Bobur ruboiylari			
15.	Muhammad Aminxo‘ja Muqimiy «Sayohatnoma»			
16.	Sa‘diy Sheroziy «GULISTON»dan Hunar			
17.	Abdulla Avloniy			
18.	Erkin Vohidov «NIDO» dostoni			
19.	Abdulla Oripov O‘zbekiston qasidasi			
20.	Anvar Obidjon she‘rlari			
21.	Zulfiya she‘rlari			
22.	Zafar Diyor she‘rlari			
23.	Boborahim Mashrab			
24.	G‘ofur G‘ulom hayoti va ijodi. Sh‘erlari			
25.	Ahmad Yassaviy hikmatlari			
26.	Abdulla Qodiriy O‘tkan Kunlar romanidan parcha			
27.	Turob To‘la Do‘nan («Yetti zog‘ora qissasi» asaridan)			
28.	Xudoyberdi To‘xtaboyev Sariq devni minib romani			
29.	Abdulla Qahhor Bemor hikoyasi			
30.	Odil YOQUBOV Muzqaymoq hikoyasi			
31.	Hamza Hakimzoda Niyoziy			
32.	Saida Zunnunova			
33.	Shuhrat she‘rlari			
34.	Rasul Hamzatov she‘rlari			

Sana: “ ” _____ 20__-yil. Sinflar: _____. To‘garak rahbari: _____

Mavzu: **Maqollar**

Mashg‘ulot maqsad:

Ta‘limiy: O‘quvchilarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, dunyoqarashini shakllantirish.

Tarbiyaviy: O‘quvchilarga insonparvarlik, mehr-oqibat, ilmi va zehni bo‘lish, mehnatsevarlik, adolatparvarlik tuyg‘ularini singdirish, ularni insoniy xislatlar ruhida tarbiyalash.

Rivojlantiruvchi: O‘quvchilarni so‘z boyligini o‘stirish. Uning og‘zaki nutqini shakllantirish, mantiqiy fikrlashga o‘rgatish, tafakkur olamini kengaytirish.

Mashg‘ulot turi: yangi bilim beruvchi

Mashg‘ulot jihozi: Mavzuga oid kitoblar, ko‘rgazmalar, mehnat qurollari, slaydlar

Mashg‘ulot uslubi: Aqliy hujum, izlanuvchanlik, interfaol usullar, savol-javob

I. Tashkiliy qism.

1. Salomlashish.

2. Davomatni aniqlash.

II. O‘tgan mavzuni mustahkamlash: O‘tgan mavzu yuzasidan savol javob orqali guruhlar bilan ishlab mavzu haqidagi fikrlar va umumiy hulosalar mustahkamlanadi. O‘quvchilarni qiziqtirgan mavzuga doir qo‘shimcha savollarga javob beriladi.

III. Yangi mavzu bayoni.

Maqol ibratli so‘zdir. Shunday so‘zki, gapga husn beradi, fikrni tushunib olishni osonlashtiradi, uni yorqin, ta‘sirchan qiladi. Shuning uchun ham maqol odamlar nutqida har doim hamroh bo‘ladi. Kimki uni ko‘p ishlatrsa, o‘shaning nutqini shirali deydilar va diqqat bilan eshitadilar.

Maqolda mazmun aniq, xulosa tugal, ifoda ravon bo‘lib, unda ibratli fikr aytiladi. Bu fikr rad etib bo‘lmaydigan hukm shaklida keltiriladi. Masalan, «Ona yurtning – oltin beshiging», «Olim bo‘lsang, olam seniki!» kabi maqollarni hech bir e‘tirozsiz qabul qilamiz.

«Maqol» so‘zi arab tilidan olingan bo‘lib, «so‘z» degan ma‘noni bildiradi. Uni «otalar so‘zi» ham deydilar.

Maqol she‘riy shaklda ham bo‘lishi mumkin. Masalan:

Oltovlon ola bo‘lsa,
Og‘zidagini oldirar.

To‘rtovlon tugal bo‘lsa,
Tepadagini endirar.

Bu maqol birlik, o‘zaro ittifoqlik haqida. Bir kishining olti o‘g‘li bo‘lsa-yu, ular bir-birlari bilan ahil bo‘lmasa, og‘zilaridagini oldiradi. Ularni istagan odam xafa qilaverishi mumkin. To‘rt aka-uka ahil bo‘lsa, ular ko‘p ish qila oladi. Ya‘ni ahillik bo‘lsa, oz odam bilan ham katta ishlar qilish mumkin. Ahillik bo‘lmasa, ko‘p kishi bilan ham hech ish qila olmasan. Bu – ma‘nosi.

Ifodaga kelsak, «oltovlon» ko‘pchilikni, «to‘rtovlon» ozchilikni anglatyapti. «Ola bo‘lmoq» noahillikni, «tugal bo‘lmoq» ahillikni bildirmoqda. «Og‘zidagini oldirmoq» bor narsalarini boy berib qo‘ymoq, «tepadagini endirmoq» qiyin, murakkab ishlarni ham osongina hal qilmoq ma‘nolarini anglatyapti.

Maqollar xilma-xil mavzularda bo‘lishi mumkin. Masalan, do‘stlik, vatan, mehnat, ilm-hunar egallash, botirlik, saxovat, adolat va hokazo.

Ona yurtning – oltin beshiging.

Bir kun tuz ichgan joyingga qirq kun salom ber!

Yeridan ayrilgan yetti yil yig‘lar,

Bir kun urush bo‘lgan uydan qirq kun baraka ketar.

Elidan ayrilgan o‘lguncha yig‘lar.

Bilim baxt keltirar.

Bulbul chamanni sevar, Odam – Vatanni.

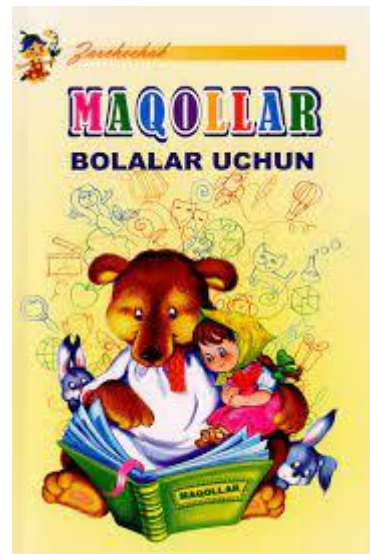
Ilmsiz – bir yashar,

Ilmi – ming yashar.

IV. Yangi mavzuni mustahkamlash O‘tilgan mavzu yuzasidan o‘quvchilarni savollariga javob beriladi ularga maqollar haqida olayotgan bilimlari va tushunchalari haqida so‘ralib bir birlari bilan tasurotlarini o‘rtoqlashadilar

V. O‘quvchilarni rag‘batlantirish mashg‘ulotni yakunlash: Mashg‘ulot yakunida, mashg‘ulotda faol qatnashgan o‘quvchilarni rag‘batlantirish, mashg‘ulotni yakunlash.

VI. Uyga vazifa: Maqollardan yod olib kelish.

Sana: “ ” _____ 20 ____ -yil. Sinflar: ____ . To‘garak rahbari: _____

Mavzu: Topishmoqlar

Mashg‘ulot maqsad:

Ta‘limiy: O‘quvchilarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, dunyoqarashini shakllantirish.

Tarbiyaviy: O‘quvchilarga insonparvarlik, mehr-oqibat, ilmi va zehni bo‘lish, mehnatsevarlik, adolatparvarlik tuyg‘ularini singdirish, ularni insoniy xislatlar ruhida tarbiyalash.

Rivojlantiruvchi: O‘quvchilarni so‘z boyligini o‘stirish. Uning og‘zaki nutqini shakllantirish, mantiqiy fikrlashga o‘rgatish, tafakkur olamini kengaytirish.

Mashg‘ulot turi: yangi bilim beruvchi

Mashg‘ulot jihozi: Mavzuga oid kitoblar, ko‘rgazmalar, mehnat qurollari, slaydlar

Mashg‘ulot uslubi: Aqliy hujum, izlanuvchanlik, interfaol usullar, savol-javob

I. Tashkiliy qism.

1. Salomlashish.

2. Davomatni aniqlash.

II. O‘tgan mavzuni mustahkamlash: O‘tgan mavzu yuzasidan savol javob orqali guruhlar bilan ishlab mavzu haqidagi fikrlar va umumiy hulosalar mustahkamlanadi.

O‘quvchilarni qiziqtirgan mavzuga doir qo‘shimcha savollarga javob beriladi.

III. Yangi mavzu bayoni.

Barcha xalqlar og‘zaki ijodining eng sevimli, qiziqarli turi topishmoqlar hisoblanadi. Topishmoqlarni ba‘zan «topmacha», «jumboq», «matal» deb atashgan. Mumtoz adabiyotda ular «chiston» ham deyiladi. Topishmoq – hammabop ommaviy janr. Ularda xalqning turmush madaniyati, urf-odatlar, voqea-hodisalar, inson va uni o‘rab olgan olam o‘xshatishlar, taqqoslashlar, savollar vositasida ifodalanadi.

Topishmoqda yashirin ma‘no ko‘pincha majoziy shaklda keltiriladi. Aniqrog‘i, narsa nomi biron-bir qush, hayvon, buyum, o‘simlikka qiyoslangan holda beriladi. Topishmoqning javobini topmoqchi bo‘lgan kishi unda keltirilgan ko‘chma belgilarni xayolida mantiqan solishtiradi va uning hayotdagi belgilarga to‘g‘ri kelishiga qarab javobini topadi.

Topishmoq shunday ajoyib janrki, unda g‘ayritabiiy tuyulgan narsa aslida siz bilan biz kundalik hayotda ko‘rib-bilib turgan narsa bo‘lib chiqadi. «Teg desa tegmaydi, tegma desa tegadi» (lab) yoki

«Chin qushim, chinni qushim,
Chin tepaga qo‘ndi qushim,
Tumshug‘ini yerga berib,
Xalqqa salom berdi qushim». (*Choynak*)

Boshi taroq,
Dumi o‘roq.
(*Xo‘roz*)

Bir parcha patir,
Olamga tatir.
(*oy*)

Bir qop un, ichida ustun.
(*Jiyda*)

Onasi bitta,
Bolasi mingta.
(*oy va yulduzlar*)

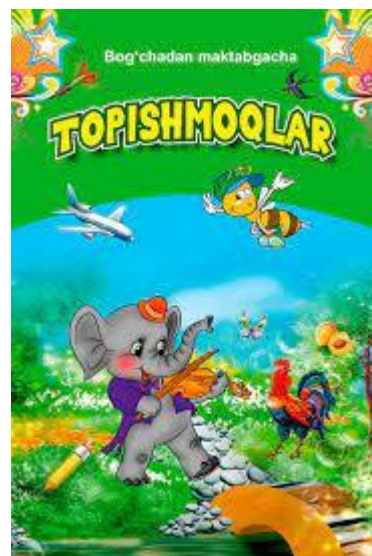
O‘tga tushsa yonmas,
Suvga tushsa oqmas.
(*soya*)

Yer tagida oltin qoziq.
(*sabzi*)

IV. Yangi mavzuni mustahkamlash O‘tilgan mavzu yuzasidan beriladi ularga topishmoqlar haqida olayotgan bilimlari va tushirish bilan tasurotlarini o‘rtoqlashadilar

V. O‘quvchilarni rag‘batlantirish mashg‘ulotni yakunlash: Mashg‘ulot yakunida, mashg‘ulotda faol qatnashgan o‘quvchilarni rag‘batlantirish, mashg‘ulotni yakunlash.

VI. Uyga vazifa: Topishmoqlardan yod olib kelish

Sana: “ _ ” _____ **20** ___ -yil. **Sinflar:** _____. **To‘garak rahbari:** _____

Mavzu: Hadislar

Mashg‘ulot maqsad:

Ta‘limiy: O‘quvchilarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, dunyoqarashini shakllantirish.

Tarbiyaviy: O‘quvchilarga insonparvarlik, mehr-oqibat, ilmi va zehnli bo‘lish, mehnatsevarlik, adolatparvarlik tuyg‘ularini singdirish, ularni insoniy xislatlar ruhida tarbiyalash.

Rivojlantiruvchi: O‘quvchilarni so‘z boyligini o‘stirish. Uning og‘zaki nutqini shakllantirish, mantiqiy fikrlashga o‘rgatish, tafakkur olamini kengaytirish.

Mashg‘ulot turi: yangi bilim beruvchi

Mashg‘ulot jihozi: Mavzuga oid kitoblar, ko‘rgazmalar, mehnat qurollari, slaydlar

Mashg‘ulot uslubi: Aqliy hujum, izlanuvchanlik, interfaol usullar, savol-javob

I. Tashkiliy qism.

1. Salomlashish.

2. Davomatni aniqlash.

II. O‘tgan mavzuni mustahkamlash: O‘tgan mavzu yuzasidan savol-javob orqali guruhlar bilan ishlab mavzu haqidagi fikrlar va umumiy hulosalar mustahkamlanadi. O‘quvchilarni qiziqtirgan mavzuga doir qo‘shimcha savollarga javob beriladi.

III. Yangi mavzu bayoni.

Hadislar Qur‘oni karimdagi oyatlarni tushuntiradi, sharoitga tatbiq etadi. Shunga ko‘ra ular o‘z ahamiyati jihatidan Qur‘oni karimdan keyingi eng muhim qo‘llanmadir.

Muhammad payg‘ambar biror gap aytgan, biror ish qilib ko‘rsatgan yoki boshqalar qilgan biron-bir ishni ko‘rib turib, uni man etmagan bo‘lsa, ana shu uch holat sunnat hisoblanadi. Ana shunday xatti-harakatlar yoki ko‘rsatmalar hadis deb yuritiladi.

Imom Buxoriy islom dunyosining eng mashhur kishilaridan. U kishini «muhaddislar imomi» deydilar. Muhaddis – «hadis biluvchi», «hadis aytuvchi» degani. Hadis esa payg‘ambarimiz so‘zidir. Bundan chiqadiki, u kishi payg‘ambarimiz so‘zlarini yig‘gan, o‘rgangan, aytgan allomadir. Namoz jamoa bo‘lib o‘qilganda, oldindagi boshlab boruvchi imom bo‘ladi. Demak, Buxoriy barcha muhaddislarning eng oldingi qatorida turgan, hammalari tomonidan tan olingan ustozdir.

Islomda insoniy yashash va o‘zaro muomala qilishning bosh kitobi Qur‘oni karimdir. Qur‘oni karim payg‘ambarimizga vahiy qilib yuborilgan. «Vahiy» degani Alloh taoloning sevgan bandasi diliga o‘z so‘zlarini, ya‘ni ilohiy so‘zlarni solishidir. Shuning uchun ham Qur‘oni karimning yana bir nomi Kalomi Allohdir, ya‘ni Alloh so‘zlaridir. Uni xalq orasida «Kalomulloh» deydilar.

Hadislarni yig‘ish payg‘ambarimiz davrlaridan boshlangan. Lekin vaqt o‘tishi bilan ularni saralash, ishonchlilarini ishonchsizlaridan ajratib olish qiyinlashib borgan. Islomni obro‘sizlantirish, musulmonlarni chalg‘itish uchun uning dushmanlari soxta hadislar to‘qib tarqatganlar. Shuning uchun bu hadislarning kim tomonidan

aytilganligiga va ularning shaxsiga alohida e‘tibor berilgan. Hadisshunoslik degan fan hadislarning «sahih» (ishonchli)larini «nosahih» (ishonchsiz)laridan ajratish bilan shug‘ullangan.

HADISLAR

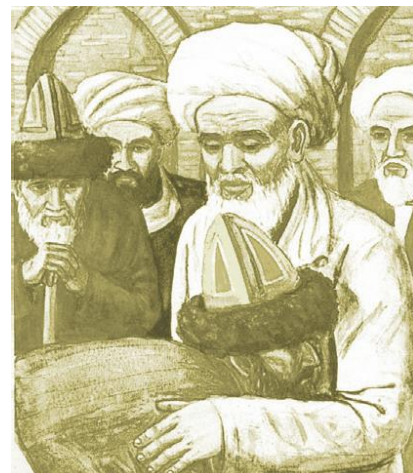
(«Al-jome‘ as-sahih»dan)

SALOM BERISH ISLOM AMALLARIDANDIR

Sahoba Ammor¹ aytgan: «Uchta xislatni o‘zida mujassam qilgan kishining imoni mukammal bo‘lg‘aydir:

- insofli va adolatli bo‘lmoq;
- barchaga salom bermoq;
- kambag‘alligida ham sadaqa berib turmoq».

Rasululloh² sollallohu alayhi vasallam³dan bir kishi so‘radi: «Islomda eng yaxshi xislatlar qaysidir?» Dedilar: «Ochlarga taom bermoqlik, tanigan va tanimaganga salom bermoqlik».

G‘AZABNI BOSMOQ HAQIDA

Alloh taoloning shu xususdagi qavli: «(Alloh) gunohi azimlardan va fahsh ishlardan o‘zini olib qochuvchilarni... va g‘azablangan taqdirda ham kechira oluvchilarni, tanglikda ham, mo‘lchilikda ham xayr-ehson qiluvchilarni, g‘azabini yutuvchilarni, odamlarning gunohlarini o‘tuvchilarni... (yaxshi ko‘rgaydir). Darhaqiqat, Alloh yaxshilik qiluvchilarni sevadi».

Abu Hurayra roziyallohu anhu rivoyat qiladilar: «Rasululloh sollallohu alayhi vasallam: «Birovni (kurashib) yiqitgan polvon emas, balki g‘azablangan vaqtida jahlini yutgan odam polvondir!» – dedilar». «Bir odam Rasululloh sollallohu alayhi vasallamga: «Menga nasihat qiling!» – deb edi. Janob Rasululloh: «G‘azablanmagin», – deb bir necha bor aytdilar».

YETIM BOQQAN ODAMNING FAZILATI

Sahl ibn Sa‘d rivoyat qiladi: «Rasululloh sollallohu alayhi vasallam: «Men va yetimning kafilini olgan odam ikkimiz jannatda yonma-yon yashaymiz», – deb ko‘rsatkich va o‘rta barmoqlarini juft qilib ko‘rsatdilar».

ILMNING FAZILATI TO‘G‘RISIDA

Alloh taolo oyati karimasida: «Alloh taolo sizlarning orangizdagi imon keltirganlarni va ilmni yuksaltirganlarni bu dunyoda yarlaqab, martabasini ulug‘ qilg‘aydir, oxiratda jannatga kirmoqlikni nasib etgusidir, Alloh taolo qilayotgan ishlaringizdan xabardordir», – deyilgan. Yana boshqa oyati karimada esa: «Yo Rabbii, ilmimni ziyoda qilg‘aysen, deb ayt!» – deyilgan.

ILM O‘RGANMOQ VA ILM O‘RGATMOQNING FAZILATI

Rasululloh sollallohu alayhi vasallam aytdilar: «Alloh taolo menga yuborgan hidoyat (Alloh taolo bandalariga ko‘rsatgan to‘g‘ri yo‘l, yo‘llanma) singari ilm ham ko‘p yog‘gan yomg‘irga o‘xshaydi. Ba‘zi yer sof, unumdor bo‘lib, yomg‘irni o‘ziga singdiradi-da, har xil o‘simliklar va ko‘katlarni o‘stiradi va ba‘zi yer qurg‘oq, qattiq bo‘lib, suvni emmasdan, o‘zida to‘playdi, undan Alloh taolo bandalarini foydalanitiradi. Odamlar suvdan ichadi, hayvonlarini va ekinlarini sug‘oradi. Ba‘zi yer esa tekis bo‘lib, suvni o‘zida tutib qolmaydi, ko‘katni ham ko‘kartirmaydi. Bularni quyidagicha muqoyasa qilish mumkin: Bir kishi Alloh ilmni (islomni) teran o‘rganadi, teran tushunadi va undan manfaatlanadi va Alloh yuborgan hidoyatni o‘zi o‘rganib, o‘zgalarga ham o‘rgatadi. Ikkinchi bir kishi ilm o‘rganib, odamlarga o‘rgatadi. Ammo o‘zi amal qilmaydi. Uchinchi bir kishi mutakabbirlik qilib, o‘zi ham o‘rganmaydi, o‘zgalarga ham o‘rgatmaydi. Bulardan birinchisi mo‘min, ikkinchisi fosiq, uchinchisi kofirdir».

YAXSHI MUOMALA QILINMOG‘IGA KIM HAQLIROQ?

Abu Hurayra roziyallohu anhu rivoyat qiladi: «Bir odam Rasululloh sollallohu alayhi vasallamning huzurlariga kelib: «Yo Rasululloh, mening yaxshi muomala qilmog‘imga kim haqliroqdir?» – deb so‘radi. Janob Rasululloh: «Onang!» – deb aytdilar. U: «Yana kim?» – deb so‘radi. Janob Rasululloh: «Onang!» – dedilar. U: «Yana kim?» – dedi. Janob Rasululloh: «Onang!» – dedilar. U: «Yana kim?» – deb so‘radi. Janob Rasululloh (bu safar): «Otang!» – deb javob qildilar».

IV. Yangi mavzuni mustahkamlash O‘tilgan mavzu yuzasidan o‘quvchilarni savollariga javob beriladi ularga hadislar haqida olayotgan bilimlari va tushunchalari haqida so‘ralib bir birlari bilan tasurotlarini o‘rtoqlashadilar

V. O‘quvchilarni rag‘batlantirish mashg‘ulotni yakunlash: Mashg‘ulot yakunida, mashg‘ulotda faol qatnashgan o‘quvchilarni rag‘batlantirish, mashg‘ulotni yakunlash.

VI. Uyga vazifa: Hadislardan o‘qib kelish

Sana: “ ” _____ **20** ____ -yil. **Sinflar:** _____. **To‘garak rahbari:** _____

Mavzu: Erraklar olamida

Mashg‘ulot maqsad:

Ta‘limiy: O‘quvchilarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, dunyoqarashini shakllantirish.

Tarbiyaviy: O‘quvchilarga insonparvarlik, mehr-oqibat, ilmli va zehni bo‘lish, mehnatsevarlik, adolatparvarlik tuyg‘ularini singdirish, ularni insoniy xislatlar ruhida tarbiyalash.

Rivojlantiruvchi: O‘quvchilarni so‘z boyligini o‘stirish. Uning og‘zaki nutqini shakllantirish, mantiqiy fikrlashga o‘rgatish, tafakkur olamini kengaytirish.

Mashg‘ulot turi: yangi bilim beruvchi

Mashg‘ulot jihozi: Mavzuga oid kitoblar, ko‘rgazmalar, mehnat qurollari, slaydlar

Mashg‘ulot uslubi: Aqliy hujum, izlanuvchanlik, interfaol usullar, savol-javob

I. Tashkiliy qism.

1. Salomlashish.

2. Davomatni aniqlash.

II. O‘tgan mavzuni mustahkamlash: O‘tgan mavzu yuzasidan savol javob orqali guruhlar bilan ishlab mavzu haqidagi fikrlar va umumiy hulosalar mustahkamlanadi. O‘quvchilarni qiziqtirgan mavzuga doir qo‘shimcha savollarga javob beriladi.

III. Yangi mavzu bayoni.

Ertak – xalq og‘zaki ijodining eng qadimiy, ommaviy turlaridan biridir. Ertakning paydo bo‘lishida qadimiy urf-odat, marosimlar, tabiat hodisalari, jonivorlar muhim o‘rin tutgan.

Hayot haqiqati bilan bog‘liq bo‘lib, xayoliy va hayotiy uydirmalar asosiga qurilgan, tarbiyaviy ahamiyatga ega og‘zaki hikoyalar **ertak** deyiladi. Ertakning ba‘zi bir viloyatlarda boshqacha atamasi ham uchraydi.

Masalan, Surxondaryo, Samarqand, Farg‘onada – **matal**, Buxoro atrofidagi ba‘zi qishloqlarda – **ushuk**, Xorazmda – **varsaki**, Toshkent shahri va uning atrofida **cho‘pchak** atamasi ham ishlatiladi.

Ertaklarni ham tinglaymiz, ham o‘qiymiz. Tinglaydigan ertaklarimiz ertakchilar tomonidan qiziqarli tarzda hikoya qilinadi. Ertakchilar shunchaki hikoya qilmaydilar. Har bir ertakchi u yoki bu ertakni qayta yaratadi, desak, xato bo‘lmaydi.

UCH OG‘A-INI BOTIRLAR

(Ertak)

Bor ekan, yo‘q ekan, bir zamonda bir kishi bo‘lgan ekan. Boy ham, kambag‘al ham emas ekan. Uning uchta o‘g‘li bor ekan. Uchovi ham o‘qigan, oq-u qorani tanigan, yuzlari o‘yday, o‘zlari toyday, yomon bilan yurmagan, yomon joyda turmagan ekan. To‘ng‘ichi yigirma bir yoshda, o‘rtanchasi o‘n sakkiz yoshda, kenjasi o‘n olti yoshda ekan.

Otasi bir kuni ularni oldiga chaqirib, har birining peshanasini silab:

– O‘g‘illarim, men boy emasman, mendan qolgan davlat sizlar- ning maishatingiz uchun kifoya qilmaydi, mendan ortiq narsa umid qilib o‘tirmanglar, o‘zimdan keyin baxtsiz bo‘lib qolmanglar deb, sizlarni o‘qitdim. Yaxshi ot qo‘ydim. To‘y qildim, voyaga yetkazdim. Buning ustiga sizlarni yana uch narsa bilan tarbiya qildim. Birinchidan, sog‘lom vujudli qilib o‘stirdim – quvvatli bo‘ldingiz. Ikkinchidan, yarog‘ bilan tanishtirdim – yarog‘ ishlatishga usta bo‘ldingiz. Uchinchidan, qo‘rqitmay o‘stirdim – qo‘r- qoq bo‘lmay, botir bo‘ldingiz. Yana uchta narsani aytaman, quloqlaringizga olib, eslaringizdan chiqarmanglar. To‘g‘ri bo‘ling – bexavotir bo‘lasiz. Maqtanchoq bo‘lmang – xijolat tortmaysiz. Dangasalik qilmang – baxtsiz bo‘lmaysiz. Bundan boshqasini o‘zingiz biling. Qora toyni, saman toyni, ko‘k toyni asbob-anjomlari bilan tayyorlab qo‘ydim. Xurjunlaringizni bir haftalik ovqat bilan to‘lg‘izdim. Baxtingiz yo‘lda, topib olmoq uchun dunyoni ko‘rgani yo‘lga chiqing, dunyoni tanimay dunyo kishisi bo‘lmaysiz. Baxt qushiniushlamoq uchun baxt oviga chiqing. Xayr, o‘g‘illarim, – deb turib ketdi.

Uch og‘a-ini safarga otladi. Yo‘lda ular kechasi navbatma- navbat poyloqchilik qilib chiqishga kelishadi. Birinchi kecha To‘ng‘ich botir o‘zlariga hujum qilmoqchi bo‘lgan sherni o‘ldiradi. Ikkinchi

kecha O'rtancha botir ajdarni yengadi. Uchinchi kecha Kenja botir podshoh xazinasiga tushmoqchi bo'lgan o'g'rilarni qirib tashlaydi. Ertasi kuni botirlar shaharga kirib, bir joyga qo'nadi.

Joy egasi bu botirlarni o'rdaga borishga taklif qildi. Bular piyoda asta-sekin o'rdaga bordi. Podshoh bularning musofir ekanligini bilib, alohida bir ziynatlangan uyga kirgizib qo'ydi. Boshqa musofir bo'lmaganidan, ularga juda diqqat-e'tibor bilan qarab, sir olmoqni bir vazirga topshirdi. Vazir aytdi: «Bulardan to'g'ridan to'g'ri so'rasak, ehtimol, aytmaslar, o'z hollariga qo'yib, tashqaridan quloq solib turamiz, nima desalar, so'zlaridan sirini topamiz», – dedi. Bu xonada bulardan boshqa hech kim yo'q edi. Bir vaqt dasturxon yozildi, xilma-xil noz-ne'matlar keltirib qo'yildi. Ikkinchi bir xonaning teshigidan podshoh bilan vazir quloq solib jim o'tirishdi. Birozdan keyin uch og'a-ini botirlar o'zaro suhbat qila boshlashdi. To'ng'ich botir dasturxondagi ovqatni ko'rsatib:

– Shu go'sht qo'zi go'shti ekan, biroq shu qo'zi it emib katta bo'lgan, – dedi.

O'rtancha botir aytdi:

– To'g'ri aytasiz, podshoh degani it go'shtidan ham qaytmaydi. Saralab yemoq faqirning ishi, qo'yni boqib qo'yibdimi? Men ham bir narsaga hayron bo'lib turibman, mana shu shinnidan ham odam isi keladi.

Kenja botir aytdi:

– To'g'ri, podshohlik – qonxo'rlik demakdir. Qon qo'shilgan bo'lsa, ehtimoldan uzoqmasdir. Lekin yomonning qoni bo'lsa- ku, mayli, begunohning qoni qo'shilgan bo'lmasin. Men ham bir narsaga hayron bo'ldim. Shu nonni taxlagan kishining otasi novvoy ekan, taxlovchi novvoyning o'g'li ekan.

– To'g'ri bo'lsa kerak, – debdi To'ng'ich botir. – Podshoh bizni bu yerga o'rda voqeasi bilan chaqirgan. Albatta, bizdan savol so'rar, nima deymiz?

– Albatta, yolg'on so'zlamaymiz, – debdi O'rtancha botir. – Bu voqeaga aralashgan bo'lsak, aytmoq lozim.

Kenja botir:

– Uch kunlik yo'lda qanday voqealarni ko'rgan bo'lsak, o'rta tashlaydigan vaqt keldi, – dedi.

To'ng'ich botir birinchi kechada sher bilan olishganini aytib, belidagi tasmasini o'rta tashladi. O'rtancha botir ikkinchi kechadagi voqeani aytib, nishona uchun tasmani o'rta tashladi. Kenja botir uchinchi kechadagi voqeani aytib, olgan narsalarini o'rta tashladi.

Podshoh bilan vazir sirdan xabardor bo'lishdi. Faqat go'sht, shinni, non to'g'risidagi gaplarni tekshirib ko'rmoqchi bo'lishdi. Birinchi qo'ychivonni chaqirtirishdi. Podshoh qo'ychivondan so'radi:

– To'g'risini ayt, kecha so'yilgan qo'zining onasi itmidi?

– Podshohim, bir qoshiq qonimdan kechsangiz, aytaman.

– O'tdim, to'g'risini so'yla!

– Qishning o'rtasida bir qo'y tug'ib, o'zi o'lib qoldi, shu vaqtda bir katta itim ham tug'gan edi.

Qo'zichoqqa rahmim keldi. Yetim qo'zini och qoldirgim kelmadi. Nochor o'sha itga emizdirib, katta qilgan edim. Boshqa qo'zi qolmagani uchun o'shani yuborgandim, – dedi.

IV. Yangi mavzuni mustahkamlash O'tilgan mavzu yuzasidan o'quvchilarni savollariga javob beriladi ularga ertaklar haqida olayotgan bilimlari va tushunchalari haqida so'ralib bir birlari bilan tasurotlarini o'rtoqlashadilar

V. O'quvchilarni rag'batlantirish mashg'ulotni yakunlash: Mashg'ulot yakunida, mashg'ulotda faol qatnashgan o'quvchilarni rag'batlantirish, mashg'ulotni yakunlash.

VI. Uyga vazifa: Ertaklardan o'qib kelish

Maktab MMIBDO' _____ sana _____ 20__yil

Zokirjon Admin bilan

90-530-68-66, 91-397-77-37 nomerga murojaat qilishingiz, shu nomerdagi telegram orqali bog'lanishingiz nza456 yoki nza445 izlab telegramdan yozishingiz so'raladi.

Telegramda murojaatingizga o'z vaqtida javob beriladi

72 listdan iborat "Yosh qalamkashlar" nomli o'quvchilarga 34 soatli to'garakni to'liq holda olish uchun telegramdan yozing.

Telegram kanalimiz:

@Maktablar_uchun_hujjatlar

To'lov uchun: **HUMO 9860230104973329**

Plastik egasi Nabiyev Zokirjon

DIQQAT!!!

Sizga bu **OMONAT** qilib beriladi.
To'liq holda olganingizdan so'ng:
Faqat o'zingiz uchun foydalaning.
Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.
Internet orqali veb-saytlarga joylamang.
Kanal va gruppalarga tarqatmang.

**OMONATGA
HIYONAT QILMANG.**

***Bizni hizmatdan foydalanib qulay imkoniyatga ega
bo'ling!***

Bizda maktablar uchun quydagi hujjatlar mavjud

- 1. 1-11-Sinflar uchun sinf soati ish reja va konspektlari**
- 2. 1-11-Sinflar uchun barcha fanlardan to'garak hujjatlari**
- 3. Sinf rahbar hujjatlari**
- 4. Metodbirlashma hujjatlari**
- 5. Ustama hujjatlari**
- 6. 1-11-Sinflar uchun barcha fanlardan konspektlar**
- 7. 1-11-Sinflar uchun Ish rejalar (Taqvim mavzu rejalar)**
- 8. Maktab ish hujjatlari**
- 9. Direktor ish hujjatlari**
- 10. MMIBDO' ish hujjatlari**
- 11. O'IBDO' ish hujjatlari**
- 12. Psixolog hujjatlari**
- 13. Xotin-qizlar qo'mitasi ish hujjatlari**
- 14. Kutubxona mudirasi ish hujjatlari**
- 15. Besh tashabbus hujjatlari**
- 16. Ochiq dars ishlanmalar, taqdimotlar, slaydlar**